

Hard in de bek, een aanpak

-door Anita Hoogendoorn-

In dit artikel duik ik in het fenomeen diskwalificatie -DISK of D- en geef ik een aanpak om het probleem 'hard-in-de-bek' op te lossen. Er zijn vele wegen die naar Rome leiden, dus ik pretendeer zeker niet dat dit de enige manier is. Het is mijn manier, en hopelijk kan het tot inspiratie leiden voor een aanpak die bij jou en je hond past.

Ideale wereld vs praktijk

Idealiter is een jachthond zacht in de bek. Het wild, of de dummy, wordt niet stukgebeten, niet 'doodgeschud', of anderszins onrustig behandeld. Hij apporteert alles met een zachte bek. Altijd, in elke situatie. Helaas is de praktijk weerbarstiger. Los van de belangrijkste oorzaak, te weten stress, kan er een aversie tegen bepaald wild zijn, of je hebt een jachthond die scherp is op roofwild. In het laatste geval ziet de ideale wereld er anders uit, namelijk: als de hond scherp is op roofwild zal hij snel tot de kill overgaan, en daarmee het wild beschadigen, om daarna pas te apporteren. Wild wat op het bord kan belanden, zal hij met een zachte bek apporteren. Ik werk met zo'n ras, de Wetterhoun, en ik vind het elke keer weer wonderlijk hoe scherp mijn honden zijn op bijvoorbeeld vos, bunzing, egel, en ja, ook op kat, maar hoe zacht ze zijn met bijv. een duif. Het is alsof er een fijngevoelige schakelaar in hun hoofd zit, van zijden handschoen naar ijzeren greep. Hoe weet een hond hoe te handelen bij welk wild? Voor het grootste deel is dat instinct. Maar, in hun drive en door positieve en negatieve stress kunnen honden wel doorslaan in de harde behandeling, en dat is nou net niet wat wij voorjagers willen.

Diskwalificaties in de laatste 10 jaar

Hoe groot is dit probleem eigenlijk? In de jaarverslagen van Orweja staan de diskwalificaties per jaar. Ik heb de cijfers verzameld van de SJP's en MAP's van 2014 tot en met 2024. Andere wedstrijden zijn er pas sinds kort (bv. KAP en TAP) of bestaan wel langer, maar met zo weinig deelnames (bv. PJP en Nimrod) dat er verhoudingsgewijs weinig diskwalificaties voorkomen en daardoor geen duidelijke patronen te zien zijn.

Voordat ik begin, wil ik met nadruk stellen dat ik niet bedoel dat een hond hard in de bek *is*, maar *doet*. En dat ik buiten de oorzaak van hard-in-de-bek blijf. Ten eerste omdat ik geen gedrags-

therapeut ben, en ten tweede omdat daarover in dit magazine al genoeg geschreven is. Wat nog mist, is een concrete stap-voor-stap aanpak en die hoop ik hiermee te bieden.

In de grafiek is het jaar 2020 uitgesloten omdat er wegens Covid zo weinig proeven en wedstrijden zijn georganiseerd dat de trendbreuk misleidend is.

Van 2014 tot en met 2018 was het percentage diskwalificaties op SJP's gemiddeld 5. In absolute cijfers: gemiddeld 190 van de gemiddeld ruim 3800 deelnames. Vanaf 2019 is er sprake van een trendbreuk. Ineens zakte het aantal diskwalificaties naar gemiddeld ca. 75 op gemiddeld ruim 3400 deelnames, dat is 2,2%.

Onderzoeken op welke proeven de DISK's vooral voorkomen en met welke rassen viel buiten de scope van het artikel. Toen ik diagonaal door de jaarverslagen ging, zag ik wel dat het bij zo'n beetje elk ras voorkomt. Ook was ik geïnteresseerd in de oorzaak van de trendbreuk. In 2019 zijn voor het C-diploma de eend en het konijn vervangen door foameend en dummy. Dat zou een deel van de oorzaak kunnen zijn omdat met name het konijn apporteren zo dichtbij de voorjager vaak een probleem was. Niet alleen zijn foameend en dummy minder aantrekkelijk om te kraken, mogelijk vinden voorjagers het C-diploma zonder wild minder interessant en gaan ze gelijk door voor de B. Ze verschijnen dan beter getraind aan de start, en ook dat kan tot minder DISK's leiden. Verder zien we al jaren dat de proeven en wedstrijden steeds meer het toneel zijn van hondensporters en minder van jagers die willen zien waar hun hond staat ten behoeve van de jacht. De hypothese hierbij is dat sporters zorgvuldiger en met meer precisie

trainen. Voor een jager telt vooral 'binnen is binnen'. Die sporters kiezen ook nog eens meer en meer voor succes en daarom voor een retriever. Retrievers lopen door de bank genomen minder vaak een DISK op. Misschien is het interessant voor iemand om deze aanames eens te toetsen.

Overigens wordt een DISK niet alleen gegeven voor het beschadigen van wild. Dit kan ook over gedrag van de hond en ook van de baas gaan. Op de SJP in Beesd hoorde ik eens de waarschuwing dat uitvallen in de wachtkamer ook tot een DISK kan leiden. En ooit was er iemand die met de hond met een bal aan het spelen was op een veld waar je niet op mocht. Ook dat leverde een DISK op.

Mijn DISK's

Helaas ben ik bekend met DISK's. Ik heb er in mijn wedstrijdcarrière drie gekregen met twee honden. Foske was mijn eerste hond waarmee ik jachtraining ging doen. Ze mocht ook al snel daarna mee op jacht en dat wakkerde iets bij haar aan. Een fanatieke donder werd ze. Zeker op vos. Toch ging het op SJP's de eerste vijf keer goed, al was het soms billen knijpen. Ineens was daar de onvermijdelijke dag dat het misging. Krak, deed het konijn op de verloren zoek. Ik vergeet het nooit meer. Startnummer inleveren en naar huis. Ik voelde me een paria, echt niet leuk. Ik heb er toen geen aanpak op gezet, in de hoop dat het eenmalig zou zijn. De volgende SJP ging het gelukkig goed en haalde ze haar tweede B.

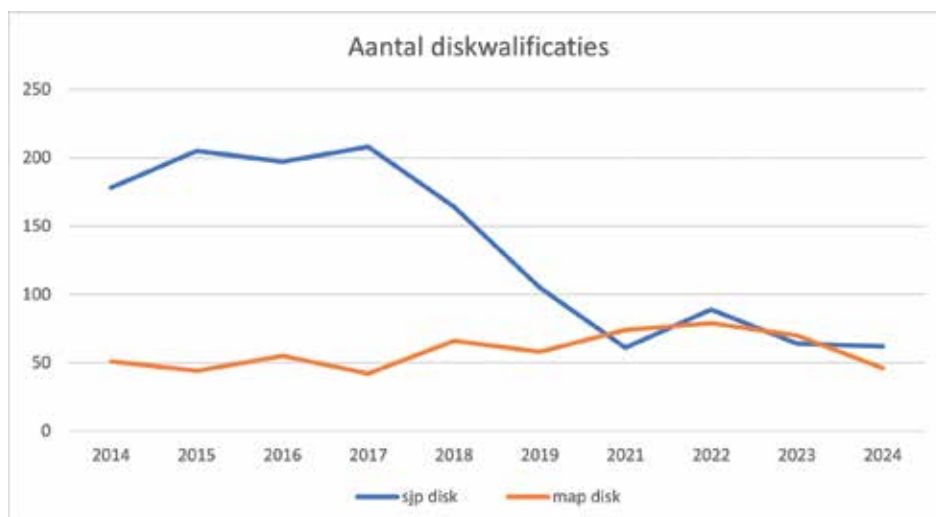
Met dochter Jeppe heb ik twee DISK's behaald. Net als moeder Foske destijds, zet ik haar in op de praktijkjacht, op wedstrijden en ze vangt ook nog het nodige ongedierte. Ze is dus steeds in aanraking met wild dat heel moet blijven en met roofwild wat ze instinctief doodt of indien al dood (te) stevig vastpakt voor een apport. Van nature weet ze wanneer ze hard mag of moet zijn en wanneer ze zacht moet zijn. Door (positieve of negatieve) stress was ze soms even dat onderscheid kwijt. In de Orweja-resultaten staat het er keihard, maar alleen ik ken de situaties en daarmee de nuances. Hoe dan ook: vanwege mijn ambities moest er iets gebeuren. Zoals de trouwe lezer weet, is dat goed gekomen; ze heeft op de NIMROD gestaan.

Dan is er nog mijn jongste spruit, zoon Hauke, uit het tweede nest van Foske. Hij is mijn eerste reu en echt andere koek dan mijn gezeglijke teefjes. Meneer houdt van discussie; het duurde dus wel even voordat we elkaar begrepen. Die stress heeft zeker bijgedragen aan het kraken, waarin hij heftiger was dan moeder en zus. Hij heeft dezelfde aanpak gekregen en gelukkig pakt dat weer goed uit, al moet ik soms nog even terug in mijn stappenplan.

Aanpak

Vaak geldt 'voorkomen is beter dan genezen', zo ook in dit geval. Goed wild apporteren gaat niet vanzelf. Daar is een zorgvuldige training met goede opbouw voor nodig. Zomaar aannemen dat je hond het goed kan omdat hij goed apportheert, is niet aan te raden. Wat nu als het kraken er om wat voor reden dan ook is ingeslopen? Dan kun je onderstaande aanpak gebruiken. Nogmaals, het is EEN aanpak, niet DE aanpak.

Een noot vooraf: voor deze aanpak ga ik uit van *markertraining*. In markertraining gebruik je een *marker* om precies het moment aan te geven waarop de hond iets goed doet. De clicker en het clickerwoord zijn de meest gebruikte, maar er zijn nog meer auditieve markers te bedenken. Daarnaast kun je, bijvoorbeeld bij een dove hond, ook visuele of tactiele markers of een combinatie ervan gebruiken. Belangrijk bij

deze manier van trainen is het opknippen van een oefening in hele kleine elementen en als die goed gaan, stuk voor stuk aan elkaar rijgen tot de oefening compleet is. Trainen is voor mij discrimineren, markeren en belonen. Oftewel: onderscheiden of het gedrag goed was of niet, het goede gedrag markeren zodat de hond weet dat het precies om dát gedrag gaat, en daarna belonen. De hond moet vooral weten marker = goed, geen marker = niet goed en de baas moet vooral goed timen.

Stap 1: Analyse

Een oplossing begint voor mij altijd met een analyse. De analyse richt zich op feiten, op wat ik zie, niet op aannames. In welke situatie gaat het mis? Met specifiek wild? Bij een bepaalde oefening? In een bepaalde omgeving? Wedstrijd of praktijk?

Bijvoorbeeld: het gaat mis met over water met koude eend, een die al eens ingevroren is geweest. Een heel specifiek probleem.

Stap 2: Plastic flesje

Stop een leeg plastic flesje van een halve liter in een sok. Liefst een flesje van wat zachter plastic. Zodra de hond deze te hard vastpakt, hoor je het onmiddellijk. Click als het goed gaat, en geen click als het flesje kraakt.

2a Eerst zittend voor je, vast-los, herhalen. Het is handig in deze fase een hulp cue te koppelen aan het juist vastpakken, bv. 'zachtjes'. Later als het goed gaat, kun je deze weer weglaten.

2b Hond naast je. Flesje dichtbij gooien. Afstand uitbouwen als het goed gaat.

2c Verder uitbouwen naar andere omgevingen en situaties.

Stap 3: Probleemwild

In het voorbeeld is het 'probleemwild' de koude eend. Herhaal stap 2, maar nu met de koude eend. Gebruik ook nog steeds je hulp cue en doe alles nog steeds op land.

Stap 4: Ander wild

Wederom de stappen herhalen met ander wild, indien mogelijk ook warm wild en beschadigd wild. Als het probleem niet met een specifieke wildsoort is,

kun je de stappen 3 en 4 samenvoegen.

Stap 5: Uit water

Als de stappen 1 tot en met 4 goed gaan, kun je water gaan toevoegen aan je oefeningen.

5a Apport uit water met een aflopende kant (met een moeilijke kant kan er druk op de kaken komen te staan!) en gelijk aanpakken. Netjes zittend afgeven komt later wel weer, dat is een andere oefening.

5b Variëren met wild.

5c Afstand uitbouwen.

5d Moeilijkere walkanten invoegen.

Stap 6: Over water

De stappen 5a tot en met 5d herhalen met over water.

Stap 7: Hulp cue afbouwen

Als alle stappen goed gaan, kun je langzaam aan je hulp cue weer afbouwen.

Stap 8: Onderhoud

Trainen is ook onderhoud plegen. Ook al train ik op A-niveau, ik blijf altijd werken aan de kleine basisdingen. Nog steeds werk ik met het flesje of andere 'kraakapportjes' die ik dan vanzelfsprekend niet wil horen.

Dit stappenplan is een uitwerking voor het probleem in het voorbeeld, maar aan de hand hiervan kun je eenvoudig specifieke elementen inbouwen, de stappen nog kleiner maken of stappen laten vervallen. Het belangrijkste is om niet te snel te gaan. Over een stap deed ik soms weken. Goed aanleren gaat boven snel aanleren.

Tot slot

Dit probleem is voor mij opgelost, en hopelijk ook voor anderen die ermee aan de slag gaan. Er komen vast weer

nieuwe problemen, en die lossen we dan ook weer op, met geduld, en met een eerlijke aanpak.

Twee dingen om mee af te sluiten: Ik kan niet vaak genoeg zeggen dat dit slechts mijn aanpak is. Ik zeg niet dat dit dé methode voor alles is. En mocht je nu denken 'top die clicker, dat ga ik ook doen', dan zeg ik: het is geen quick fix, het is slechts een hulpmiddel. Een hulpmiddel wat ik gebruik in een filosofie en die filosofie start al in het nest. Gelukkig zijn er steeds meer trainers die markertraining doen, dus je kunt je daarin laten begeleiden als je dat wilt.

Foto's: Anita Hoogendoorn